

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Ο αυθεντικός διάλογος

Το παρακάτω κείμενο προέρχεται από τη συλλογή δοκιμίων του Ευάγγελου Π. Παπανούτσου « Η κρίση του πολιτισμού μας». 1989. Αθήνα: Φιλιππότης, 61-62. Ο συγγραφέας ήταν σημαντικός Έλληνας παιδαγωγός, φιλόσοφος, θεολόγος και δοκιμιογράφος του 20ου αιώνα.

Η παραδοχή, που αποτελεί το λογικό θεμέλιο του αυθεντικού διαλόγου, μπορεί να διατυπωθεί ως εξής: «Διαλέγομαι» με τον άλλο ή τους άλλους, επειδή αναγνωρίζω ότι κανείς μας δεν είναι αποκλειστικός κάτοχος της αλήθειας. Παραδέχομαι δηλαδή ότι όποιος δε συμφωνεί μαζί μου όχι από άγνοια του θέματος ή από πείσμα, αλλά από τη διαφορετική θέση που έχει πάρει απέναντι στο ζητούμενο, είναι πολύ πιθανό ότι κατέχει, όπως και εγώ, ένα μέρος της αλήθειας. Αυτό το «μέρος» έχει δικαίωμα και είναι συμφέρον μου να ακουστεί και, εάν αποδειχτούν γνήσιοι οι τίτλοι της εγκυρότητάς του, να «συνυπάρξει» με εκείνο που εγώ ισχυρίζομαι ότι κατέχω.

Όμως, για να ελευθερώσει πραγματικά τον στοχασμό, ο διάλογος πρέπει να αναπτύσσεται με συνεχή βηματισμό προς τα εμπρός, καθώς τότε το ένα πρόσωπο και τότε το άλλο θα πιάνει το νήμα των σκέψεων, για να το πάει παραπέρα, και θα είναι πάντα έτοιμο να υποστεί αμείλικτο έλεγχο για τις «θέσεις» και τις «αρνήσεις» του. Το καλό παιχνίδι είναι και εδώ να πετάει η μπάλα από χέρι σε χέρι και να μην πέφτει κάτω, ώσπου να φτάσει στο τέρμα.

Επομένως, επιτυχημένος είναι ο διάλογος που, αν και έχει προγραμματιστεί η πορεία του, δεν αποκλείει τις εκπλήξεις «καθ' οδόν». Με τους αιφνιδιασμούς, που προκαλούν οι «απρόβλεπτες επιθέσεις», ανοίγονται στη συζήτηση δρόμοι, πολλές φορές ανυποψίαστοι, με αποτέλεσμα να έρχεται στην επιφάνεια μια νέα όψη του προβλήματος και να αρχίζουν να διαγράφονται με αρκετή σαφήνεια λύσεις απροσδόκητες.

Κείμενο 2

Η Λυγερή

Το απόσπασμα έχει αντληθεί από το μυθιστόρημα του Αντρέα Καρκαβίτσα «Η Λυγερή», Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Αθήνα.

Η λυγερή εχόρευσε τω όντι¹ με χάριν και αφέλεια πολλήν. Έλειπεν όμως από αυτήν η ευθυμία, η όρεξις εκείνη, η πτερώνουσα τους πόδας². Ούτε κινήσεις είχεν αρκετάς, ούτε το βεργολύγισμα³ εκείνο το βαρύ της εποχής, το οποίον παρομοιάζει την χορεύουσαν με παγώνι, όταν σκύπτη να ποτισθή εις την πηγὴν. Τούτο δε διέφυγε το εξησκημένον μάτι των άλλων γυναικών και ήρχισαν μεταξύ των να φέρουν εν ψιθυρισμῶ τας κρίσεις των. Τι έπαθε, καλέ· πῶς χορεύει έτσι η Ανθή!... Από όλας δε περισσότερον παρατήρησε τούτο η σπιτονοικοκυρά και το έδειξε χαιρεκάκως εις την μεσόκοπον γείτονά της, την αδελφήν του Γιώργη του Βρανά. Όχι, δεν ηδύνατο να συγχωρέση τοιαύτα λάθη εις τον χορόν η αγαθή Παντελιού. Αν εχόρευον έτσι αι θυγατέρες της, η Βασιλική της αν εχόρευεν έτσι, δεν θα την άφινε ποτέ πλέον να χορεύση. Και βλέπεις, αδελφή, ότι επάχυνεν ακόμη αυτή η κόρη· βλέπεις τι άσχημη έγινε; πού πρώτα, που ήτο μια πανώρια λυγερή!... Έπειτα τι κάμνει τάχα πως δεν την μέλει και χαμηλώνει τα μάτια, σαν την Παναγιά; Αυτά δεν χωνεύονται πλέον!... Και ζωηρευθείσα αίφνης⁴, εψιθύρισεν εις το αυτί της συντρόφου της.

- Ξέρεις, αδελφούλα μου, που αν είν' αλήθεια τα λόγια του κόσμου, ο Γιωργάκης δεν κάνει καλά να πάρη αυτή την ψευτοπαναγιά!...

Κι ενδιαφέρετο η χονδρή και πληθωρική γυνή περί του μέλλοντος του Γιώργη του Βρανά και ανησύχει διά την τύχην του. Η μητρική καρδιά της δεν ηδύνατο ν' ανεχθή τοιαύτην του νέου ατυχίαν. Δεν εχάθησαν δα από τον κόσμον τα κορίτσια· είνε άλλα, που τον παρακαλούν· αρκεί να θέλη μόνον!... Και ήσαν οι λόγοι ούτοι πλαγία ομολογία των συμπαθειών, τας οποίας έτρεφε προς τον Γιώργη, και των προσδοκιών της, ως καλού γαμβρού δια την θυγατέρα της, την Βασιλικήν. Την ηξεύρει δα όλον το χωριόν την Βασιλικήν, την πρωτότοκόν της, τι προκομμένη είνε και τι εύμορφη! Ας μη λέγη τίποτε η Παντελιού, διότι είνε μητέρα και να μην υποτεθή ότι θέλει να επαινέση την κόρην της...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

---

¹ Πράγματι

² Αυτή η διάθεση που δίνει φτερά στα πόδια

³ Κυματοειδής κίνηση του σώματος του χορευτή

⁴ Ξαφνικά

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 60 περίπου λέξεις τις συνθήκες που απελευθερώνουν τον διάλογο και τον καθιστούν ζωντανό και αποτελεσματικό, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Τι φανερώνουν οι υπογραμμισμένες φράσεις της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1 σε σχέση με τη συνοχή των περιόδων λόγου που αποτελούν την παράγραφο;

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

α. «εάν αποδειχτούν γνήσιοι οι τίτλοι της εγκυρότητάς του»: ποιο είδος λειτουργίας της γλώσσας, την κυριολεκτική ή τη μεταφορική, αξιοποιεί στη φράση αυτή ο συγγραφέας, σε τι αναφέρεται και τι εννοεί (μονάδες 6);

β. «ο διάλογος πρέπει να αναπτύσσεται με συνεχή βηματισμό προς τα εμπρός»: τι πιστεύεις ότι εξυπηρετεί η προσωποποίηση του διαλόγου στη φράση αυτή (μονάδες 4);

γ. «και να αρχίζουν να διαγράφονται με αρκετή σαφήνεια λύσεις απροσδόκητες»: μπορείς να απλοποιήσεις τη φράση, ώστε να γίνεται ευκολότερα κατανοητή (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο αφηγητής αποκαλύπτει με πολλούς τρόπους, μέσω της αφήγησής του, τις κρυφές σκέψεις και επιθυμίες των ηρώων του αποσπάσματος. Πώς βλέπει συγκεκριμένα τη στάση της Παντελιούς για τη σχέση του Γιώργη του Βρανά με την Ανθή και τη Βασιλική; Συμφωνείς με την επιθυμία πολλών γονιών να (προ)σχεδιάζουν εκείνοι το μέλλον των παιδιών τους;

Μονάδες 15